

op den voorgrond stelt. Daarom beweegt zich alles. Salarisvermindering en bezuiniging, meer arbeidsuren en minder loon, malaise in zaken en economische verslechtering houden de hoofden en harten bezig, en we vernaturaliseeren bij den dag. Het stoffelijke haalt de menschen neer, en dan is het geen wonder, dat er revolutionaire stemmen klinken, die in oproerigen toon voor die der socialistischen niet onderdoen. Voor die werkelijkheid moeten onze oogen wijd opengaan, en we zullen God bidden om verlevendiging door Zijn Geest. Onze Pinkstersmeeking mag wel zijn, dat wij uit onze doodschheid en kilheid opwaken, en de strijd op politiek en sociaal terrein meer en meer worde een worsteling voor de geestelijke goederen. Staan die bij ons niet op den voorgrond, en houden wij die niet voor alles in het oog, dan gaan wij onder in een belangenpolitiek, die met het christelijk beginsel vloekt, en te onzuiver is om met een christelijke vlag gedekt te worden. Wat haat het ons, zoo wij de wereld winnen en schade lijden aan onze zielen? Wat haat het ons, indien ons persoonlijk belang ongeschonden blijft, en de belangstelling voor het hoogste goed inzinkt? Welk onderscheid is er dan tusschen ons en de wereld, die met God niet rekt?

We vierden gisteren hemelvaartsfeest.
Christus' hemelvaart bepaalt onze richting.
Een socialistisch dichter heeft eens gezongen:

Staat op! mijn volk is opgestaan,
Uit zijnen smaad herrezen;
Maar nooit zal zijn verlangen gaan
Naar hemelvaart
Het wil op aard
Verlost en zalig wezen.

Dat is het socialistisch ideaal.
Het ideaal van het materialisme.
Het ideaal, dat aan den hemel vreemd is.
Het ideaal, waartegen de christen in de scherpste tegenstelling heeft te plaatsen het apostolisch vermanen: indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is. Bedenkt de dingen, die boven zijn, en niet die op de aarde zijn (Col. 3:1, 2).
Doen wij dat?
Is onze levensrichting hemelsch?
Zijn wij in de wereld niet van de wereld?

Over allerlei bijzonderheden zal ik niet uitweiden.
Er zou nog wel iets te zeggen zijn over het standpunt, dat Prof. Slotemaker de Bruine heeft ingenomen tegenover de vloekverboden, en

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

CL

79. Tractaat van de Reformatie der Kerken, aan de zonen der reformatie hier te lande op Luther's vierde eeuwfeest aangeboden. Amsterdam, Hoveler en Zoon. 1883.

In 1882 was te Amsterdam onder den naam van Broederkring een club van geestverwante kerkeraadsleden opgericht, die, op den grondslag van de Drie Formulieren als Accoord van kerkelijke gemeenschap, eer men in den kerkeraad beraadslagen, besluiten of stemmen ging, zich onderling beraadde over de te volgen gedragslijn. Vele van deze avonden waren voor lezingen over Kerkrecht bestemd. Zoo hield Dr. Kuyper daar referaten over de Reformatie der Kerken; desverkiezende gevolgd door debat. En het was ongetwijfeld met zinspeling hierop, dat hij reeds in De Heraut van 5 Februari 1882 het voornemen te kennen gaf om het geheele stuk van de reformatie der kerken, gelijk onze vadersen dat noemden, in een afzonderlijk tractaat in samenhang te bespreken.

Bedoeld tractaat nu verscheen in October 1883, op zwaar oud-hollandsch papier en in perkamenten omslag, voorzien van deze opdracht: „Aan Jonkheer Meester P. J. Elout van Soeterwoude, den langst ons gegunde van het edel drielst, dat uit 's lands raadzaal vorst en volk in Kerk en Staat terugriep naar het Woord des Heeren, wordt dit tractaat over de reformatie der kerken, aan den avond zijns levens, met dankbare hulde opgedragen door den schrijver“.

Dan volgt een voorrede, waarin dit Tractaat wordt aangekondigd als een openlijk blijk van ongewijnde hulde aan de nagedachtenis van Luther, die zeker niet het minst geëerd wordt door een tractaat, dat handelt over de reformatie dierzelfde kerken, wier reformatisch leven in den grooten Hervormer zijn oorsprong vond, en een bewijs tevens, dat de voorstelling geheel onjuist is, alsof Gereformeerden altijd bezielde zouden zijn met kleingeestige enghartigheid en alleen nog een hart hebben voor wat gevonden wordt in hun eigen kring. Het is een werk van studie, dat hier aangeboden

over zijn eigenaardige beschouwing van de roeping der christelijke overheid. Ik vermoed, dat de Hoedemakerianen onder de christelijk-historischen van zulke opvattingen niet bijster gediend zijn. Van niet minder betekenis is de profanie, die toegelaten is in den 1 Mei-optocht te Utrecht, waar de socialistischen zich niet ontsien hebben, beelden uit het boek der Openbaring op hun propaganda-doeken te brengen. Vermeldenswaard is ook de niet-goedkeuring van de statuten van „de Dageraad“, waartoe minister Heemskerk scherp wordt aangevallen, en welk feit bewijst, hoe moeilijk de taak is van een overheid, die zich buigt voor Gods Woord. Al die dingen zeggen ons, dat de strijd zich verscherpt, en wij ons zuiver rekenschap moeten geven van de roeping der christelijke regering en van den christelijken staat.

Eindelijk nog een enkel woord over Twente. Onze christelijke arbeiders zijn aan het werk gelogen.

Ondanks de terreur der socialistische arbeiders. Een terreur, die opnieuw bewezen heeft, welke geest de modern-georganiseerden bezielt.

Maar in dien strijd moeten onze menschen geholpen worden.

Geholpen door ons gebed en meeleven.

Geholpen ook door onze gaven.

„Unitas“ heeft onzen steun vooral nu noodig, om den kamp te kunnen voeren tegen de bittere vijandschap van socialistischen en communisten. Laten we die hulp haar niet onthouden. Dat is echt christelijk-sociaal werk.

K. D.

WIJSBEGEERTE.

In de school der wijsbegeerte.

De wijsbegeerte en de Bijbel.
Uitgaande van de waarheid, dat God ieder ding schoon gemaakt heeft op zijn tijd, begint de christen aan de wijsbegeerte zelf te vragen wat haar taak is.

Zoodra de wijsbegeerte, (in dit opzicht soeverein in haar eigen kring), hem het antwoord heeft gegeven, is haar taak zijn taak geworden, d.i. hij heeft de aandrifft tot het volbrengen van de roeping, de wijsbegeerte uit haar eigen beginsel tot ontwikkeling te brengen en haar dienstbaar te stellen aan het groote levensdoel: Tot God zijn alle dingen!

Wij hebben er reeds op gewezen, dat het Calvinisme krachtens zijn beginsel, het best in staat moet worden geacht deze edele, zware taak te volbrengen.

wordt. Hoewel duidelijk en als voor het volk geschreven, draagt het toch de sporen van diepgaand onderzoek op het voorhoofd. En de schrijver voorzigt terecht, dat zijn werk, hoewel slechts een flauw schaduwbeeld van wat een „handboek voor gereformeerd kerkrecht“ behoort te zijn, toch in die richting vooreerst dienst zou moeten doen. Met het oog daarop was het dan ook goed, dat er het volgend jaar ook een minder kostbare en meer handige uitgave van dat Tractaat het licht zag.

Het werk is verdeeld in vier hoofdstukken.

Het eerste handelt over de algemeene beginselen, die het kerkelijk wezen beheerschen, over de rechte forme der kerk, over het vierderlei gezichtspunt, waaruit de ééne kerk kan beschouwd worden, over het Woord Gods als heel het leven der kerk beheerschend, over het koningschap van Christus in de kerk, en over de wijze, waarop Christus dat koningschap, behalve door Zijn Woord en Geest en wereldbestuur, in de kerk uitoefent door het ambt, dat, oorspronkelijk in het apostolaat één, straks in deze drie: leer-, regeren en ambt der tafelen, uiteenvalt.

Het tweede hoofdstuk bespreekt de Formatie der Kerken, en toont aan, hoe een formatie der kerk in haar zichtbare verschijning tot stand komt, hoe het wezen van zulk een zichtbare kerk alleen ligt in de onzichtbare, hoe elke plaatselijke kerk in zichzelf het wezen eener kerk heeft, en uiterlijk verband met andere kerken alleen berusten kan op confederatie. Verder wordt uiteengezet dat het gezag eener zichtbare kerk alleen berust bij Christus, die het echter middellijk uitoefent door het ambt, en wel, essentieel door het ambt aller geloovigen, organisch door de dienaren. En nadat in een schoone paragraaf de verschillende stelsels van kerkregering besproken zijn en de eigenaardigheid van het Gereformeerde is aangewezen, wordt verder de aandacht gewestigd op het gezag en de betekenis van elk der ambten afzonderlijk, en op de inwendige regeling der kerk zelve en haar verband met andere kerken.

In het derde hoofdstuk komt ter sprake de Definitie der Kerken, waarvan, nadat eerst de onvolkomene kerkformatie besproken is, de oorzaken en de verdere ontwikkelingsgang wordt aangewezen, zoodat een eerst ware kerk allengs door allerlei stadiën van verbastering heen, in een valsche kerk kan overgaan.

Het vierde hoofdstuk handelt over de Refor-

Historisch is het in zijn plicht tekort geschoten, maar in zijn oorsprong ligt de waarborg van zijn toekomst. En het nieuw-ontwaakte Calvinisme, geleid en bezielde door epigonen als Kuyper en Bavinck, heeft naar dat uitgangspunt teruggegrepen en is, door Gods wonderbare goedheid, weer een fase van ontwikkeling ingetreden. Het beleefd thans de waarheid van het woord: „Die nu jeugd vernieuwt als eens arends“.

Er is nog geen oorzaak tot roem.

Wij zijn nog niet veel verder dan het beschaamd gevoel van tekortkoming, het inzicht in de problemen, en het begin van de reformatie.

Maar dit begin is een belofte.

En zal die belofte worden vervuld, dan moet het onder ons komen tot een nóg algemeener en nauwkeuriger studie op elk gebied, waar het materiaal ligt voor den opbouw van de christelijke wijsbegeerte.

Wij beschikken over twee bronnen, waaruit wij onze wijsgeerige kennis putten: de natuur en de Schrift.

Laat ons vooral waken tegen onevenredigheid in het gebruik van die beiden.

De wijsbegeerte, gelijk zij buiten het positieve christendom opgroeiende, heeft den Bijbel verwaarloosd en bestreden, hoogstens (denk aan Hegel!) zijn eminente waarheden geïncorporeerd in een anti-christelijk systeem.

Op het voetspoor van de Grieken, die alleen bij het „licht“ der rede leefden, heeft de christelijke kerk de wijsbegeerte eenzijdig aan de bloot natuurlijke kennis gebonden, haar ongeveer gelijk stellende met vakken als natuur- en wiskunde.

Dat de Bijbel niet alleen de normen der waarheid, maar óók vele en hoogst belangrijke stoffen tot opbouw der wijsbegeerte bevat, is tot de meeste leidende denkers niet doorgedrongen.

Op zichzelf is dit feit niet onbegrijpelijk.

God gaf ons den Bijbel als Evangelie en de liefhebbers en belijders van het Evangelie laten zich niet afdringen van het principale standpunt, dat de Schrift niet is een handboek van wetenschap of kunst. De heilige mannen Gods, die door den Heiligen Geest gedreven zijn tot teboekstelling van de waarheid, blaakten van ijver voor heel andere en veel hoogere doelen dan de bloote kennis der natuurlijke dingen. In hun ziel voltrok zich de ontzaglijke dramatische strijd ter verlossing van „het gevangen creatuur“.

Maar het heeft God behaagd de openbaring van de verborgenheid der godzaligheid niet te geven in den beperkten vorm van een verkondiging, maar dien schat neer te leggen in een boek, dat als een levend organisme gegroeid is uit de ziel van groote mannen, die met het leven en de

matie der Kerken. In den ruimsten zin genomen is het een brengen van waarheid en heiligheid in de plaats van leugen en zonde, en sluit dan alzoo ook in de doorgaande verlichting en den wasdom in heiligmaking. Toch wordt het woord gewoonlijk in enger zin genomen, in den zin van genezing van de wonden, herstelling uit ziektestanden. Reformatie onderstelt dus deformatie, d.i. niet een onvolkomen vorm, maar bepaald misvorming, wanstalte. Deze reformatie in enger zin is echter weer drieërlei: en wel reveel genoemd als alleen de ingezonken kracht moet opgewekt; kerkherstel, als ingeslopen ziektestof moet uitgedreven; en reformatie in den engsten zin, als gewelddadige kunstbewerking moet aangewend worden. Nadat nu eerst nog is aangewezen, dat elke reformatie rechtstreeks God tot auteur heeft en hebben moet, worden vervolgens deze drie soorten van reformatie na elkander en afzonderlijk besproken. Treffend is daarbij de opmerking, dat de medische weg niet staat tegenover den juridischen, maar tegenover den chirurgischen. Deze mag echter nooit bewandeld, dan nadat alle andere wegen zijn afgegaan en die van geleidelijk kerkherstel beproefd zij. Bij het inslaan van den chirurgischen weg, bij het ter hand nemen van reformatie dus in den engsten zin, wier algemeen karakter is: breuke met het bestaande, kan drieërlei gebeuren: 1o. men kan als gemeente of als deel eener gemeente breken met de bestaande organisatie, en een doeleerende kerk oprichten; 2o. Het tweede geval dat zich hier kan voordoen, bestaat in breuke met het kerkverband. Van dezen aard waren de hervormingen van Luther, Zwingli, Calvijn enz.; 3o. De derde soort van reformatie in den engsten zin, door breuke met de bestaande kerk, is de ernstigste van allen. Dan toch komt men voor de vraag te staan, of de eens ware kerk in de valsche is omgeslagen. Daarom wordt nu verder gehandeld over de onderscheiding van beide. Vervolgens wordt de reformatie nog beschouwd in tegenstelling met legitimisme en revolutie. In een afzonderlijke paragraaf van de reformatie en de overheid komt de bekende zinsprek uit Art. 39 ter sprake. En nadat dan gehandeld is van de reformatie die tot stand kwamen, en haar onderscheiden karakter, eindigt het tractaat met de reformatie, die in de Gereformeerde Kerken dezer landen, thans dient ondernomen, waarbij intusschen de weg van inbezitting der Hoogere Besturen ontraden wordt.

wereld op hun gedachten legden, ons in de meer gegangene Evangelies woords, of spoor God waar de eenige taal

De Bijbe wetenschap het mater van de b wetenschap

Hoezeer Bijbel en moeten w komen, da (natuurlijk in den Bij wikkeling

Laat on Daar is

ons leert l sublieme den leven

Descarte er geene dere vorm licht

Wie God om belang te verwor werken Ge

„De we gezocht v (Ps 111: 2

Zijn Isr onkundig

Kepler en staan v grooter da

Oefent i daarom be zich, ever

over de verstand, irrationeel de waarhe

het hart wijsheid, t

De filos vraag: Van

De Bijbe raadsel va

De filos hlemen

De Schr „het zijn“, aan het v die Ik zijt

De filos van het be leert ons

staan God Voorts s

probleem wereld, le alles is z

waardoor Het dual

toont de S in den v

over de in de nat

In de S maar toch de vragen

Wat is lev is de dooc

Adam w geer, die z

ging zóó d Wat is he

wel verdu dat in de

leverd nog gen ligt

Verder: het bestam

Het kar bewustheid

lijkheid (d Krachter

Logos, is creatuur o den. De v

omdat in wereld.

Een ken

het Woore

Maar zij

den opbo

Tegenov

gaan in be

heid van

heimen de

zijn God